

v
sc
d

van en
voor
podia

Podia 2021

jaarcijfers
schouwburgen en
concertgebouwen
in Nederland

Siebe
Weide
advies

Inhoudsopgave

1) Inleiding	2
Samenvatting	2
Het Theater Analyse Systeem: de toetssteen voor podia	2
De Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD)	2
2) VSCD leden: hoeveel, hoe groot, hoe verspreid	3
Groot en klein	3
Podium of meer dan dat	3
Goed verspreid over het land	4
Groot marktaandeel	5
3) Coronabeperkingen	6
2021: Van sluiting naar sluiting	6
Een op de vier stoelen beschikbaar	6
4) Uitvoeringen en bezoek podiumkunsten	7
Beeld van een normaal jaar: 2019	7
Rijksgesubsidieerd aanbod	7
2021: Woekeren met beperkte ruimte	8
Dure producties uitgesteld	8
Drie van de vier kinderen gemist	9
5) Organisatie: de mensen en de gebouwen	10
De mensen achter de schermen	10
Functies achter de schermen	10
Geen podium zonder vrijwilligers	11
Impact Corona op het personeel	11
Gebouwen, zalen en zitplaatsen	12
6 Exploitatie: baten en lasten	13
Beeld voor en in Corona	13
Kassa rinkelde amper	14
Huisvesting: hogere huur, lager verbruik	14
Personeel: minder, maar duurder	14
Subsidies verdeeld over het land	15
Coronasteun: vooral generiek	16
7 Blik op 2022	17
Normale leven langzaam op gang	17
Stilte voor een nieuwe storm?	17
Ongekend stijgende kosten voor iedereen	17
2022 kan nog alle kanten op	17
8) Verantwoording	18
Populatie in 2021	18
Onderliggende gegevens	18
Bronnen	18
Colofon	18

1) Inleiding

Samenvatting

De leden van de VSCD zijn goed verspreid over het land, en gezamenlijk goed voor de helft van de markt voor podiumbezoek. Door de Coronabeperkingen waren ze in 2021 bijna zeven maanden gesloten, twee maanden beperkt open en slechts anderhalve maand volledig open en dan alleen voor publiek met een Coronatoegangsbewijs. Ze beschikten in 2021 over 28% van de zaalcapaciteit en ontvingen, in vergelijking met 2019, maar 22% van het publiek. Eigen inkomsten daalden daardoor met 70%. Inkoopkosten daalden minder hard (63%), waardoor een tekort ontstond, dat volledig gedekt werd met ontvangen Coronasteun.

Verder opvallend:

- Drie van de vier kinderen die regelmatig theater bezoeken hebben in 2021 het theater moeten missen.
- Slechts 44% van de podia ontving compensatie voor loon- en prijsstijgingen van de gemeente, niet toereikend om de algemene prijsstijging op te vangen;
- Het rijksgesubsidieerde aanbod was 16% van alle aanbod op de podia, evenredig verdeeld over het land en het best bezocht in West-Nederland (Noord- en Zuid-Holland en Zeeland).

De Coronabeperkingen zijn voorbij. Toch zijn de verwachtingen voor de podia niet rooskleurig. Inkooprijzen en personeelskosten stijgen tot recordhoogte, terwijl het publiek kampt met een historische daling in koopkracht. Een dreigende besmettingsgolf dit najaar kan dan podia de das om doen als er wel beperkingen komen maar steun uitblijft.

Het Theater Analyse Systeem: de toetssteen voor podia

Het Theater Analyse Systeem (TAS) is sinds 1996 het online benchmarksysteem voor de leden van de VSCD, gevoed door de inbreng van de leden. Podia kunnen hun bedrijfsvoering onderling vergelijken en inzicht krijgen in de staat van de branche als geheel. In het TAS staat informatie over het programmerings- en personeelsbeleid, de exploitatiebijdragen, de bezoekersaantallen en de marktaandelen van onze leden. Deze informatie wordt ieder jaar via een vragenlijst opgehaald.

De informatie is geanonimiseerd, dus de privacy is gewaarborgd. Er zijn verschillende referentiegroepen waar podia zich aan kunnen toetsen, bijvoorbeeld op basis van het aantal stoelen, het aantal uitvoeringen, het aantal zalen, het aantal inwoners in de gemeente, of bijvoorbeeld het feit of de horeca is verpacht of niet.

De VSCD publiceert jaarlijks de totaalcijfers van het TAS. Door Corona is publicatie van de jaarcijfers 2019 en 2020 uitgebleven. In *Podia 2021* komt ook 2019 in beeld als meest recent 'normaal' jaar, waarmee de effecten van Corona in 2021 het best te illustreren zijn.

De Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD)

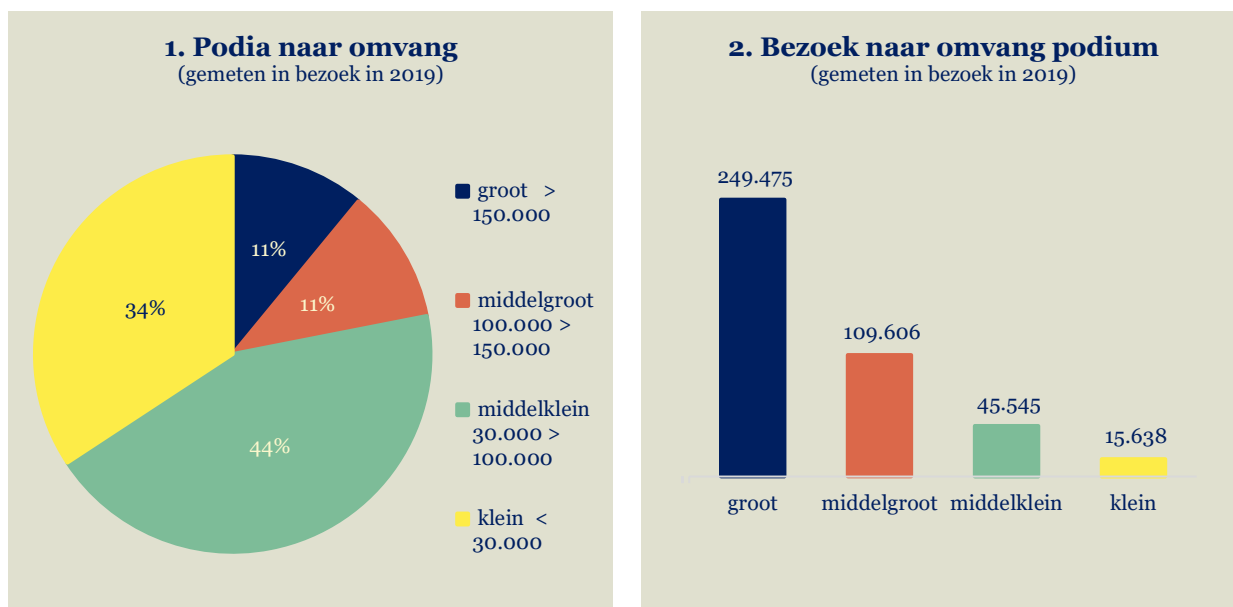
VSCD is sinds 1947 de branchevereniging van podia in Nederland. Het podium is de plek waar kunst tot leven komt. De VSCD ondersteunt, verbindt en representeert deze plekken van ontspanning, reflectie, verhalen en verwondering. De VSCD werkt aan een sterke positie van de podiumkunsten in Nederland. Een positie midden in de samenleving. Een sterke politieke lobby (lokaal en landelijk) en financieel gezond.

2) VSCD leden: hoeveel, hoe groot, hoe verspreid

In 2021 waren 151 podia aangesloten bij de VSCD¹, zowel schouwburgen, concertzalen als podia in multifunctionele gebouwen. Zij zijn te vinden in heel het land. Onderling verschillen ze in omvang en type, wat ook varieert per landsdeel. Om een beeld te schetsen van de effecten van Corona op de podia gebruiken we gegevens uit 2019, het meest recente ‘normale jaar’.

Groot en klein

De podia verschillen nogal in omvang, gemeten in het aantal bezoeken dat zij in een normaal jaar ontvangen. We nemen 2019 als meest recent normaal jaar. De meeste podia (44%) zijn middelklein (tussen de 30.000 en 100.000 bezoeken per jaar) en ontvingen in 2019 gemiddeld 46.000 bezoeken. Een derde (33%) van de podia is klein (minder dan 30.000 bezoeken per jaar) en kreeg in 2019 gemiddeld 16.000 bezoeken per podium. De middelgrote en grote podia zijn even talrijk (ieder 11%). De middelgrote (tussen 100.000 en 150.000 bezoeken per jaar) werden in 2019 gemiddeld 110.000 keer bezocht. De grote podia verwelkomden in 2019 gemiddeld 250.000 bezoeken.

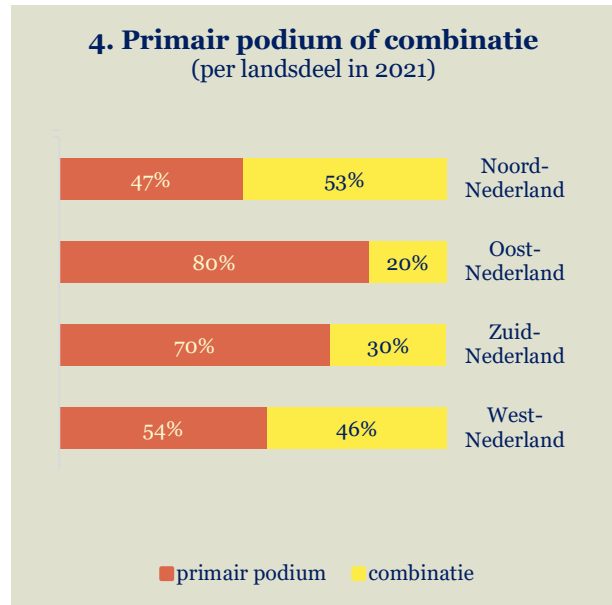
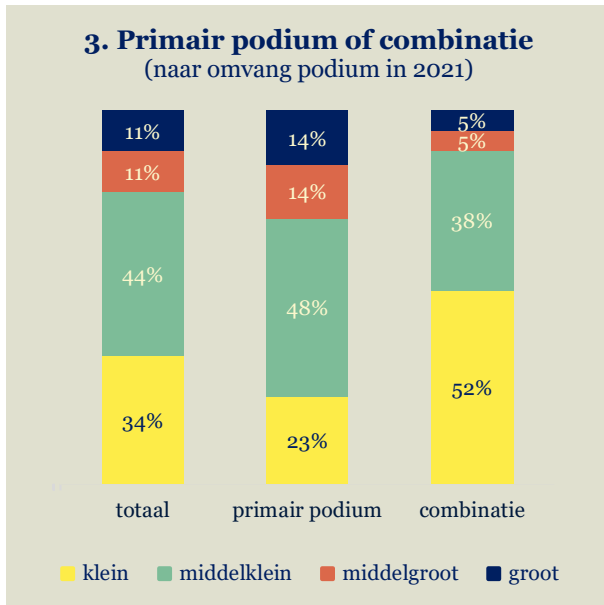

Podium of meer dan dat

Een op de drie podia heeft naast het programmeren van podiumkunsten één of meerdere andere taken. Zo zijn er podia die ook zelf produceren. Of podia zijn onderdeel van culturele instelling die bijvoorbeeld ook een filmtheater, poppodium, centrum voor de kunsten of museum huisvest. Er zijn zelfs die het combineren met een hotel.

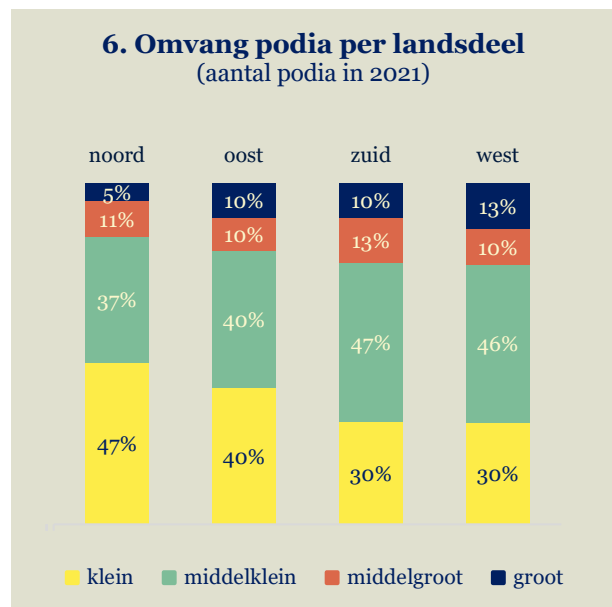
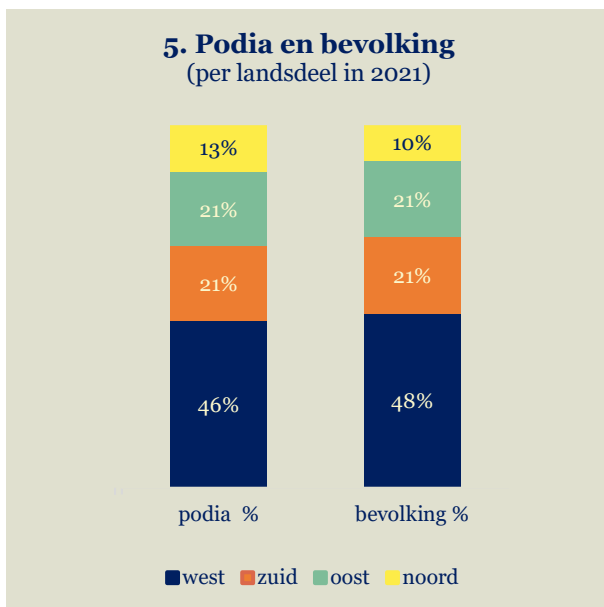
Podia primair gericht op programmeren van podiumkunst zijn relatief vaker groot. De combinaties zijn vaak met kleine (52%) of middelkleine podia (38%). Combinaties komen relatief meer voor in het noorden (Drenthe, Friesland, Groningen) en in het westen (Noord- en Zuid-Holland, Utrecht, Zeeland). In het oosten (Flevoland, Gelderland, Overijssel) en het zuiden (Limburg, Noord-Brabant) zijn podia vaker alleen podium.

¹ Voor deze analyse is gebruik gemaakt van de gegevens van 146 VSCD leden, omdat van 5 leden de gegevens niet bruikbaar waren. Bij vergelijking met 2019 worden de gegevens van 119 leden gebruikt die in beide jaren compleet zijn. Zie hoofdstuk 8 Verantwoording.

Goed verspreid over het land

De podia waren redelijk gelijk verdeeld over het land, vergeleken met de spreiding van de bevolking. De omvang van de podia sloot aan bij de omvang van de bevolking. Het noorden was relatief met meer podia bedeed (13%) dan met bevolking (10%). De podia in het noorden zijn talrijk en relatief klein: de helft (17%) is klein, een derde (37%) middelklein. In het westen, waar podia relatief groot zijn (25% is groot of middelgroot), was de bevolking per podium het hoogst.

In 117 gemeenten was ten minste één van de bij de VSCD aangesloten podia te vinden. De meeste van die gemeenten hebben één schouwburg, concertzaal of cultureel centrum met een theater. Sommige grote gemeenten hebben meerdere podia. Hoeveel podia er in de overige 235 gemeenten zijn, is niet bekend, maar, gelet op het marktaandeel van VSCD-podia, zullen dit er niet veel zijn.

Groot marktaandeel

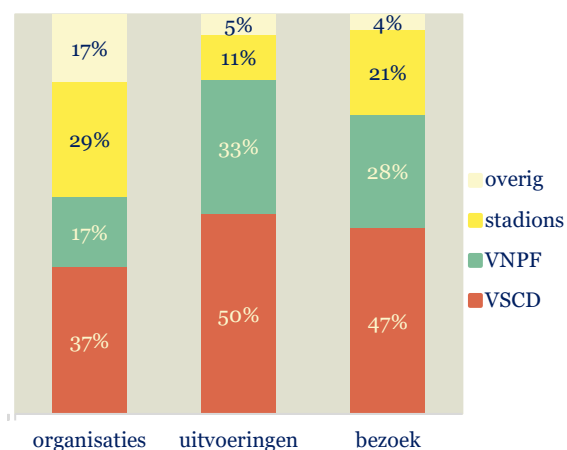
Hoe groot is de markt voor podiumbezoek en welke plek nemen de VSCD leden daarin? Ook hier nemen we 2019 als referentiejaar. Nederland telde 704 zalen voor professionele podiumkunsten, die door 339 organisaties werden beheerd². Hieronder vielen zowel schouwburgen, concertzalen en poppodia, als ook stadions en evenementenhallen waar professionele podiumkunstenaren regelmatig optraden.

Het aantal organisaties dat het publiek uitvoeringen van professionele podiumkunsten aanbiedt bestond in 2019 voor 37% uit bij de VSCD aangesloten schouwburgen en concertzalen, in totaal 125 podia. De groei van de VSCD tot 151 leden in 2022 zal het aandeel hebben doen toenemen, ten koste van de categorie ‘overig’.

7. Markt voor podiumbezoek (in 2019)

	Nederland	VSCD	poppodia ³	stadions	overig
organisaties	339	125	59	98	57
uitvoeringen	54.052	27.072	18.093	6.110	2.777
bezoeken	19.379.000	9.048.385	5.467.628	4.100.067	762.920

8. Aandeel in de markt voor podiumbezoek (obv CBS, VNPF, 2019)

De bij de VSCD aangesloten podia boden de helft van alle 54.052 uitvoeringen (50%) en trokken bijna de helft van alle 19,4 miljoen bezoeken aan (47%). Een derde van de uitvoeringen (33%) stond op poppodia die daarmee ruim een kwart (28%) van het bezoek trokken. Een negende (11%) van de uitvoeringen en een vijfde (21%) van het bezoek vond plaats in stadions en evenementenhallen. Dit betrof grootschalige concerten met veel publiek. De rest van de markt, zo'n 5% van de uitvoeringen en 4% van de bezoeken, speelde zich af in zalen die relatief weinig gebruikt worden voor uitvoeringen.

Samengevat: in 2019 waren VSCD leden samen 37% van het aantal aanbieders, boden ze 50% van de uitvoeringen en trokken ze 47% van het bezoek in Nederland.

² CBS: Professionele podiumkunsten; capaciteit, uitvoeringen, bezoekers, regio. NB: Hoewel het CBS zich mede baseert op de VSCD en VNPF als bron, is de complementariteit van de gegevens niet volledig.

³ VNPF: Poppodia en -Festivals in Cijfers 2020 (2021). NB: 1) Niet alle poppodia zijn lid van de VNPF. 2) VSCD en VNPF hebben 6 gemeenschappelijke leden.

3) Coronabeperkingen

2021: Van sluiting naar sluiting

Vanaf het moment dat Nederland voor het eerst in lockdown ging, 12 maart 2020, zijn de podia voortdurend beperkt geweest in hun werkzaamheden. Aan het begin van 2021 was Nederland in de 3e lockdown. De podia waren al vanaf 14 oktober 2020 gesloten. Pas op 5 juni 2021 gingen de podia weer beperkt open op 1,5 meter afstand, en 26 juni mocht de zaal weer volledig gevuld worden, maar alleen met negatief getest publiek ('testen voor toegang'). Dit alles vlak voor het einde van het al grotendeels verloren theaterseizoen '20/'21, dat op 1 juli eindigde voor de zomerstop tot 1 september.

Het seizoen '21/'22 begon goed: podia konden vanaf 26 september onbeperkt hun zalen vullen, mits het publiek beschikte over een Coronatoegangsbewijs (CTB). De vreugde was echter van korte duur. Besmettingen met de nieuwe Delta variant liepen gestaag op. Vanaf 12 november moesten podia om 20 uur hun horeca sluiten en mocht men maximaal 1250 mensen toelaten. Twee weken later moesten podia om 17 uur dicht zijn en drie weken daarna gingen ze helemaal dicht, door de komst van de 4e lockdown.

Een op de vier stoelen beschikbaar

In 2021 waren de podia 190 dagen gesloten of dermate beperkt dat er in feite sprake was van sluiting. Daardoor beschikten podia gemiddeld slechts over 28% van hun zitplaatsen die ze zonder beperking maximaal hadden kunnen aanbieden.

9. Beschikbare zaalcapaciteit in 2021						
Lockdown	01-jan	155	0%	-	-	
1,5 meter	06-jun	21	25%	227	4.768	
1,5 meter of 100% bij test ⁴	26-jun	5	25%	227	1.135	
17 uur dicht, max 1250 man	26-nov	22	0% ⁵	-	-	
Lockdown	19-dec	13	0%	-	-	
				som		77.044
				per dag ⁶		254
				normaal		908
				beschikbaar		28%

⁴ Hoewel bij toegang met testen 100% zaalcapaciteit mogelijk was, koos 93% van de podia de 1,5 meter norm (bron: VSCD *Vraag van de maand*, juni 2021).

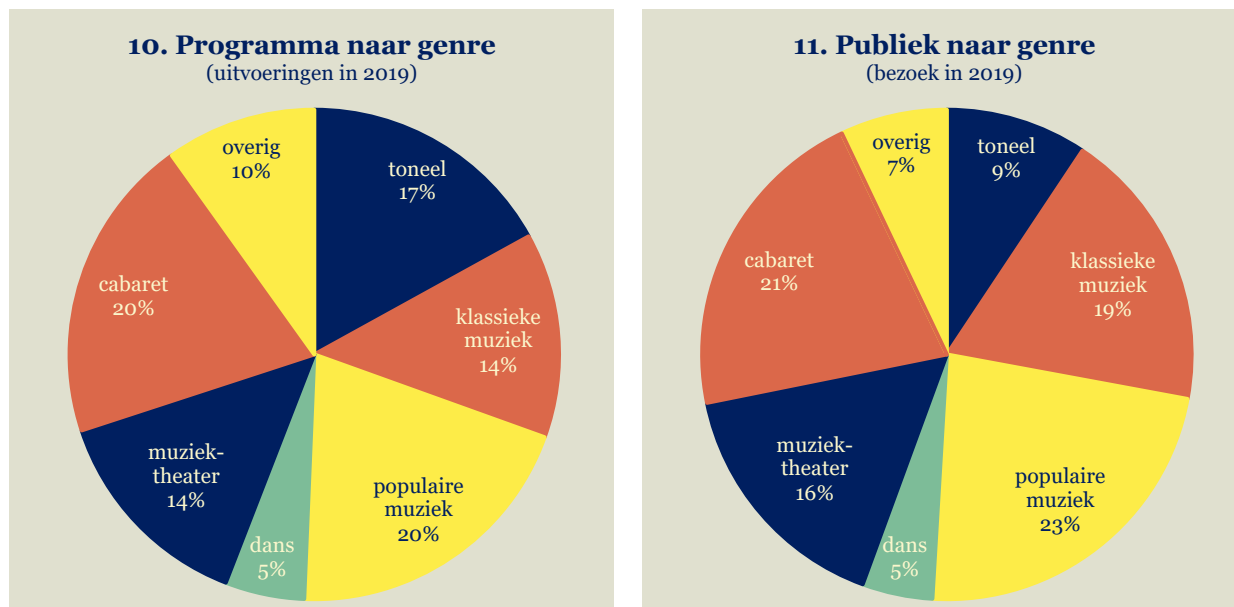
⁵ "Dit komt vrijwel neer op een volledige sluiting", persbericht VSCD 26 november 2021

⁶ Exclusief juli en augustus (zomerstop)

4) Uitvoeringen en bezoek podiumkunsten

Beeld van een normaal jaar: 2019

Het bezoek aan de podia en de samenstelling van het aanbod is het best in beeld te brengen aan de hand van het meest recente jaar voor de Coronacrisis: 2019.

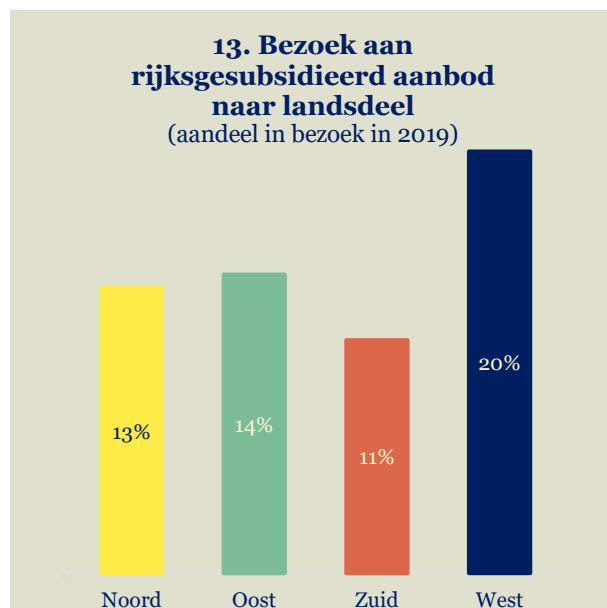
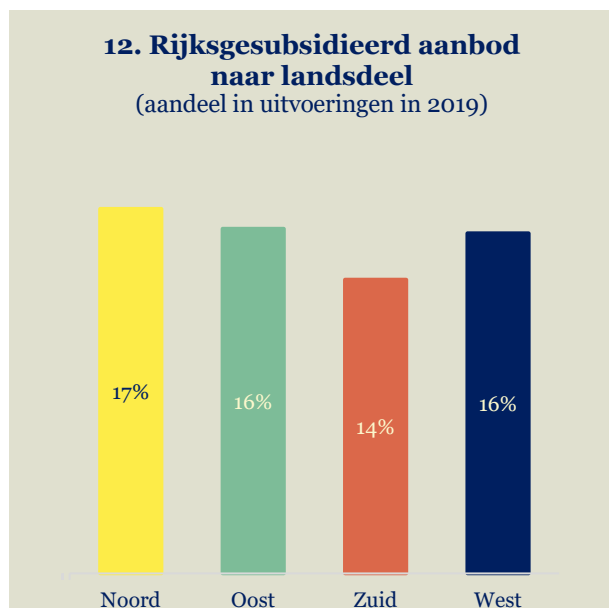
Het grootste deel van het programma bestond uit cabaret (20%), populaire muziek (20%) en toneel (17%). Klassieke muziek en muziektheater, waaronder opera en musical, maakten ieder 14% uit van het programma. Dans, zowel ballet, moderne dans als Urban, nam een bescheiden 5% in.

De publieke belangstelling voor het geboden programma verdeelde zich niet evenredig. Sommige genres wisten grotere zalen te vullen. Zo trok populaire muziek een groter deel van het publiek (23%) dan het aandeel in het programma (20%). Bij klassieke muziek was dit verschil nog groter: 19% procent van het publiek met 14% van het programma. Toneel trok relatief het kleinste publiek, 9% met een aandeel van 17% in het programma. Publiek voor dans was, net als in het programma, 5% van het totaal.

Rijks gesubsidieerd aanbod

Het rijk subsidieert direct en via het Fonds Podiumkunsten de productie van podiumkunsten. In totaal maakten de uitvoeringen daarvan 16% uit van het totale aanbod op de podia in 2019. Het rijks gesubsidieerde aanbod was redelijk gelijk gespreid over het land, met relatief meer aanbod in het noorden (17%) en relatief weinig in het zuiden (14%).

De publieke belangstelling voor dit aanbod was evenredig, ook 16% van het totale bezoek aan de podia. In het westen trok het aanbod relatief (en absoluut) meer publiek (20%), in het noorden relatief weinig (13%).

2021: Woekeren met beperkte ruimte

De podia waren in 2021 grotendeels gesloten. Van het theaterseizoen 2020/2021 bleef in 2021 niks over, en na een beloftevolle start van het seizoen 2021/2022 dwong de aanhoudende besmettingsgolf medio november tot drastische beperkingen. Anderhalve maand onbeperkt theaterleven was wat van 2021 over bleef.

14. Daling zaalcapaciteit, uitvoeringen en bezoek

	2021	2019	daling
zaalcapaciteit alle zalen	257	908	-72%
uitvoeringen	10.346	25.862	-60%
bezoeken	1.865.431	8.452.765	-78%

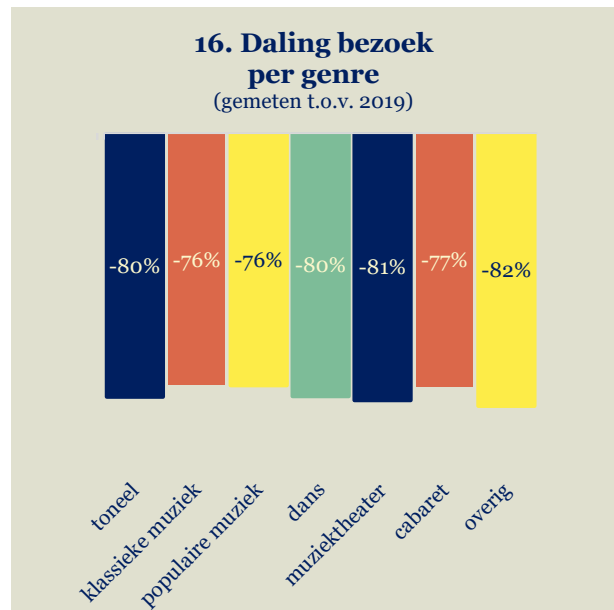
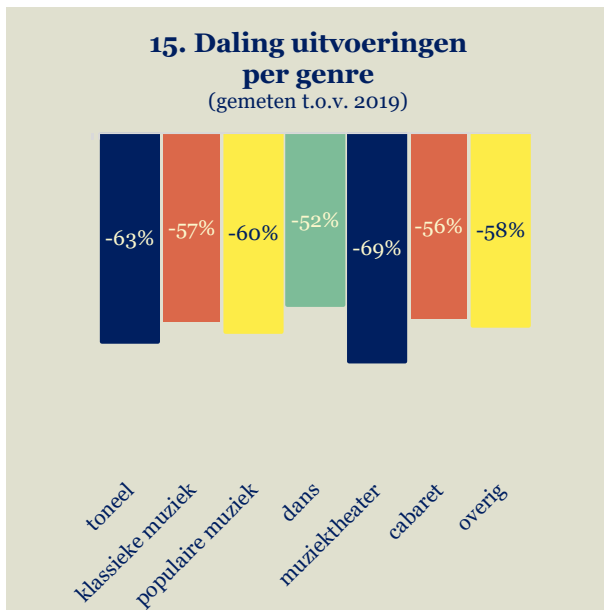
Opmerkelijk genoeg wisten podia toch nog goed te presteren, binnen de beperkingen. De podia hadden gemiddeld maar 28% van hun capaciteit beschikbaar. Daarbinnen boden ze samen 10.346 uitvoeringen aan, dat is 40% van het aantal in 2019. Gedurende de beperkingen zijn uitvoeringen regelmatig twee keer op dezelfde avond gespeeld, om zoveel mogelijk publiek te bedienen. De podia trokken 1,9 miljoen bezoeken, wat 22% is van het aantal in 2019. De beperkte capaciteit van 28% is dus goed gebruikt, al was het met relatief veel uitvoeringen. Dat het publiek kwam is opmerkelijk, omdat alle beperkingen niet bepaald aanmoedigden om een avond uit te gaan.

Dure producties uitgesteld

De daling van de uitvoeringen verschilt per genre. Van de genres die in 2019 het grootste aandeel in het programma hadden, daalt toneel het meest (63%) en cabaret het minst (56%). De daling is het sterkst bij muziektheater (opera, musical) met 69%. Net als andere kostbare producties werden veel van deze uitgesteld naar seizoen '22/'23. Waar mogelijk werden uitvoeringen ingekort of de bezetting beperkt, om het financieel tekort te beperken.

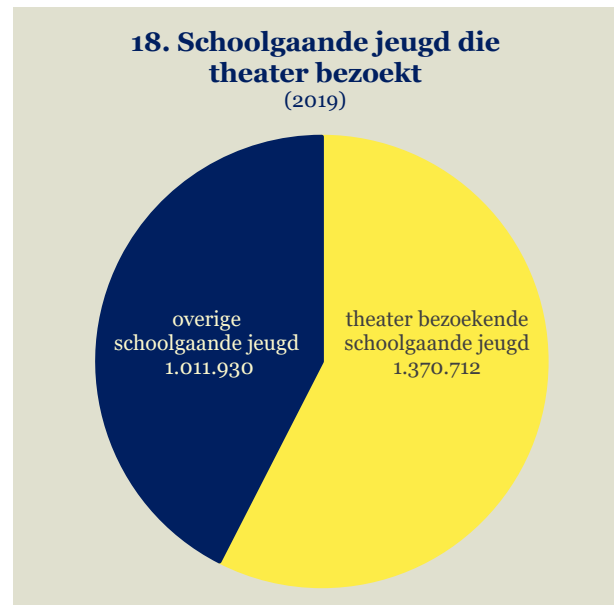
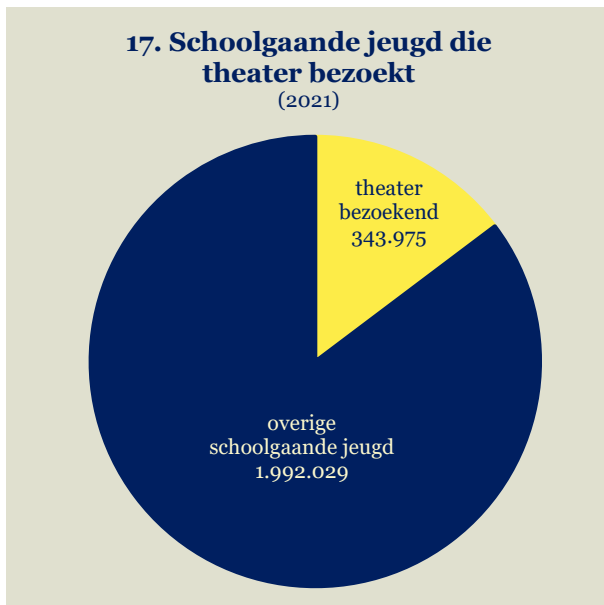
Ook maakte de 1,5 meter afstand zwaar bezette producties onuitvoerbaar of alleen met werken in een 'bubbel' en testen. Besmettingen onder bespelers gooiden ook vaak roet in het eten.

Opvallend is dat dans (ballet, modern en urban) relatief weinig daalde (52%), al werd dit niet beloond met een kleinere daling in bezoek.

Drie van de vier kinderen gemist

Het bezoek door de schoolgaande jeugd is niet precies bekend. Bij benadering ging 15% van de schoolgaande jeugd ten minste één keer naar een uitvoering in 2021⁷. Dat is een kwart van het aandeel in 2019, toen 59% van de schoolgaande kinderen minstens één keer naar een uitvoering gingen. Corona heeft drie van de vier kinderen een theaterbezoek onthouden in 2021.

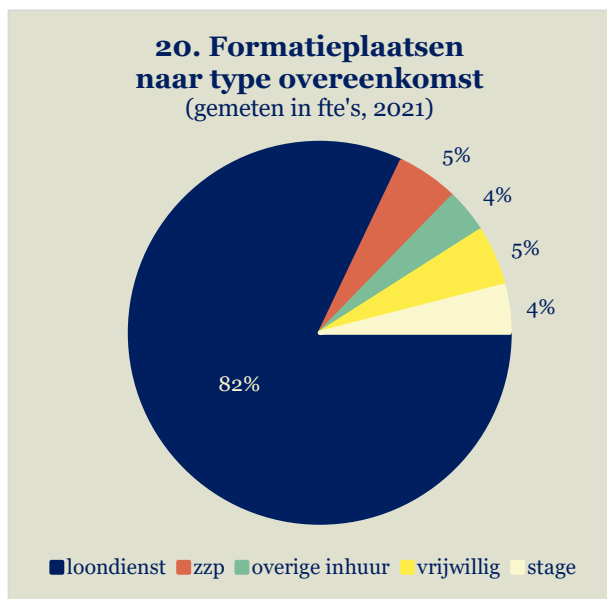
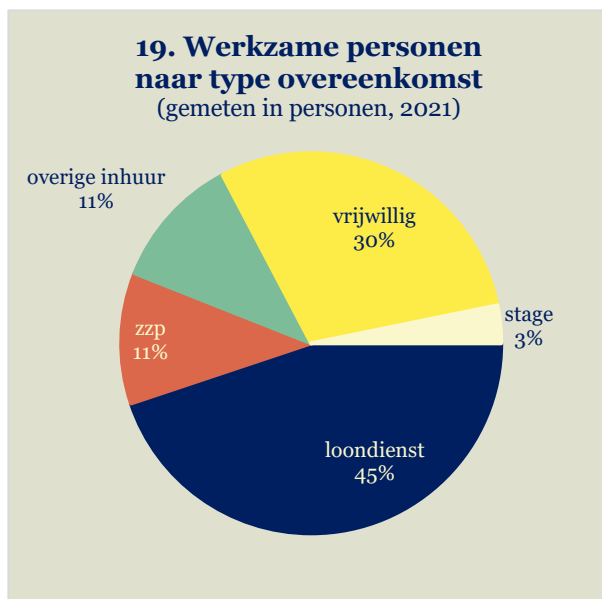

⁷ Benadering o.b.v.: CBS, Professionele podiumkunsten; capaciteit, uitvoeringen, bezoekers, regio; CBS, Bevolking; kerncijfers; CBS, Leerlingen in (speciaal) basisonderwijs; migratieachtergrond, woonregio; SCP, Wat hebben mensen met cultuur?, Tabel 3.1.

5) Organisatie: de mensen en de gebouwen

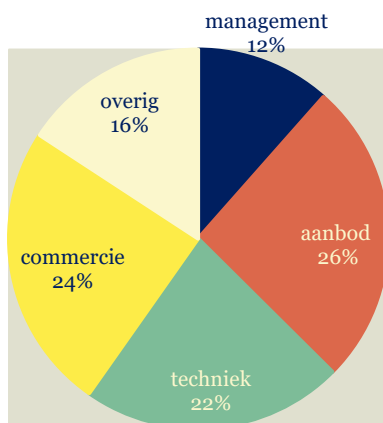
De mensen achter de schermen

Bij de podia waren in 2021 in totaal 11.117 mensen werkzaam. Bijna de helft (45%) werkte in loondienst, bijna een derde (30%) als vrijwilliger en de rest was zzp-er (11%), overig ingehuurd personeel (11%) of stagiair (3%). Gemiddeld namen mensen in loondienst een formatieplaats in van 0,65 fte, wat bij een 36-urige werkweek neerkwam op bijna drie dagen per week. Van de gehele formatie bestond 82% uit medewerkers in loondienst. Ingehuurde krachten, vrijwilligers en stagiairs hadden kortere werktijden, en waren een kleiner aandeel in de formatie (4% à 5%).

21. Functies in de organisatie

(gemeten in fte's, 2021)

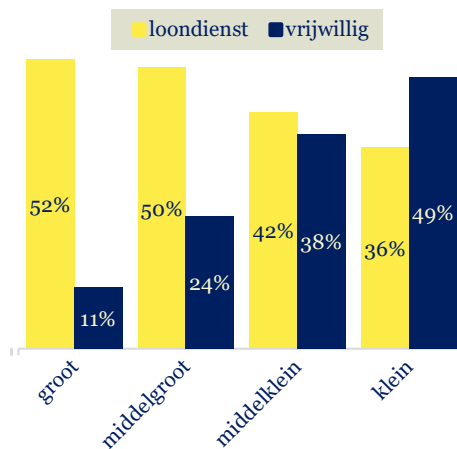
(directie, financiën en P&O) nam 12% van de formatie in. Onder de overige 16% vielen onder andere de ICT en facilitair medewerkers.

Functies achter de schermen

De formatie bestond in 2021 voor een kwart (26%) uit functies gericht op het aanbod voor het publiek: programmeurs, educatoren, marketeers en kassamedewerkers. Een iets kleiner deel (24%) was belast met de commerciële taken; verhuur en horeca. De inhoudelijke taak en de commerciële taak waren gemiddeld genomen even zwaar bezet. In 2019, voor Corona, was zelfs het grootste deel (29%) werkzaam in de commercie, met name in de horeca. Op deze functie is stevig bezuinigd.

Ruim een vijfde (22%) werkte in de techniek. Podia zijn complexe technische werkplaatsen, waarbij zowel licht, geluid als mechanische techniek beheerst worden. Het management

22. Mensen in dienst of vrijwillig: verdeling naar omvang podium (gemeten in personen, 2021)

Geen podium zonder vrijwilligers

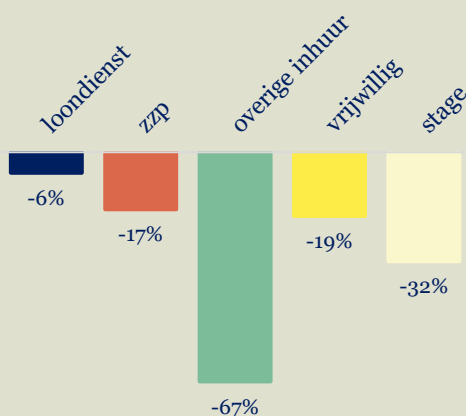
Hoe kleiner het podium, hoe meer vrijwilligers werden ingezet. In 2021 was bij een groot podium de helft van het aantal personen in loondienst (52%) en slechts een tiende vrijwilliger (11%). Bij een klein podium was ruim een derde van de mensen in loondienst (36%) en bijna de helft vrijwilliger (49%).

Impact Corona op het personeel

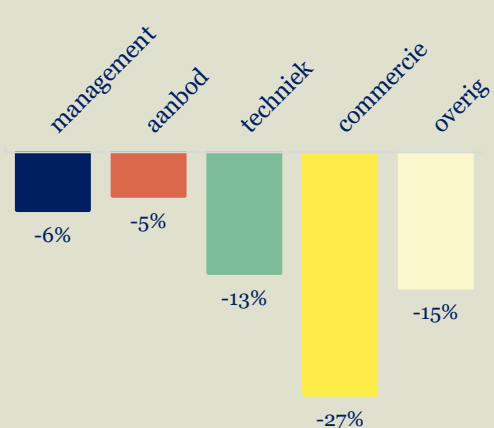
Het personeel van de podia heeft de crisis ook ervaren. Het deed een beroep op hun flexibiliteit en inzet, werkend vanuit huis of op een veilige manier op de werkvloer, met behulp van het Coronaprotocol VSCD. Bovendien deden zij het met steeds minder collega's. De krimp in het aanbod, het publiek en de inkomsten maakten dat de personele formatie van een gemiddeld podium kromp met 15% t.o.v. 2019. Er is aanzienlijk minder personeel ingehuurd (-67%). Deels kwamen zij in dienst, nadat de wet Arbeidsmarkt in balans (WAB) payroll gelijkstelde aan medewerkers in loondienst. Ook zzp-ers (-17%), vrijwilligers (-19%) en stagiairs (-32%) werden minder ingezet. Ondanks de specifieke steunmaatregelen gericht op het vasthouden van personeel in loondienst (NOW), is het met 6% gedaald, mogelijk door natuurlijk verloop, overstap naar andere branches of reorganisatie.

De grootste krimp vond plaats onder de functies in de commercie (-27%): van verhuur en horeca was amper sprake. Dit hangt samen met de krimp aan ingehuurd personeel en vrijwilligers, die een groot deel van de horeca bemensten. Hetzelfde gold ook voor techniek.

23. Krimp formatie naar type overeenkomst (gemeten in fte's 2019 en 2021)

24. Krimp formatie naar functie (gemeten in fte's 2019 en 2021)

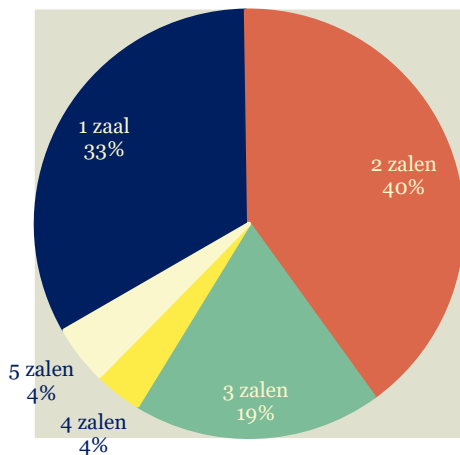
25. Omvang van zalen bij podia (2021)

aantal zalen per podium	Zitplaatsen per zaal				
	zaal 1	zaal 2	zaal 3	zaal 4	zaal 5
1 zaal	377				
2 zalen		183			
3 zalen	994	501	244		
4 zalen	796	349	313	204	
5 zalen	1.270	691	529	285	200

Gebouwen, zalen en zitplaatsen

Podia zijn huizen voor de podiumkunsten. De podia waren in 2021 gehuisvest in 187 gebouwen, waarin zich 287 zalen bevonden met in totaal 134.199 zitplaatsen. De meeste podia hebben één of twee zalen. Podia met één zaal zijn gemiddeld klein van omvang (400 stoelen). Naarmate het aantal zalen toeneemt, neemt ook de omvang van de grootste zaal toe. De kleinste zaal heeft doorgaans een omvang van rond de 200 stoelen.

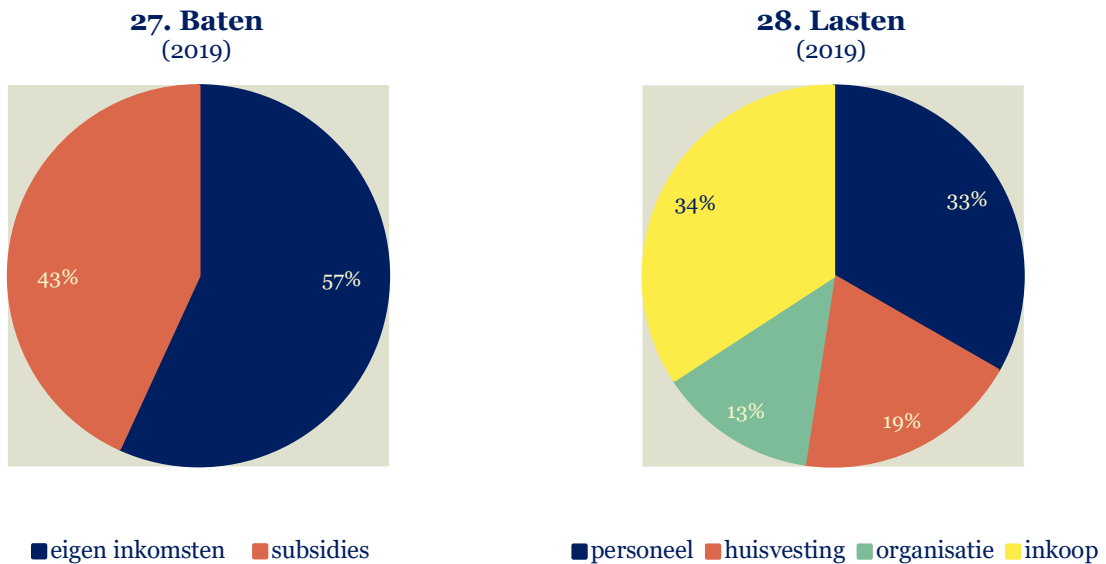
26. Podia naar aantal zalen (2021)

De meeste podia huurden het gebouw van de gemeente en droegen zelf de zorg voor klein onderhoud. Bij de helft van de podia lag de zorg voor groot onderhoud bij de gemeente, een kwart zorgt ook daar zelf voor en in de rest van de gevallen deden podium en gemeente dit samen.

6 Exploitatie: baten en lasten

Corona heeft een grote invloed gehad op de exploitatie van de podia. Door de beperkingen vielen veel inkomsten uit kaartverkoop, horeca en verhuur weg, en hoefden bepaalde inkoopkosten niet gemaakt te worden. Dit zou per saldo tot grote verliezen hebben geleden, als er geen steun tegenover stond. Podia werden ruim gesteund, en kwamen zo uit de kosten.

Beeld voor en in Corona

In 2019, vóór Corona, zag de exploitatie van een podium er gemiddeld zo uit: Het verdiende 57% van de inkomsten zelf, en kreeg de rest gesubsidieerd. De kosten bestonden voor een derde uit personeel, een derde uit inkoop van programma en horeca, voor een vijfde uit huisvesting en de rest ging naar organisatie.

29. Baten en lasten per podium (x € 1.000)			
	2019	2021	
Inkooplasten	1.556	569	-63%
Organisatielasten	608	467	-23%
Huisvestingslasten	872	860	-1%
Personeelslasten	1.515	1.371	-9%
Som lasten	4.551	3.268	-28%
Subsidies	1.968	2.014	2%
Eigen inkomsten	2.593	784	-70%
Coronasteun		634	
Som baten	4.562	3.431	-25%

Door Corona verandert dit beeld compleet. In 2021 zijn de eigen inkomsten met 70% gekrompen. De kosten van inkoop krompen mee, maar minder hard (63%). Ook andere kosten daalden: organisatielasten met een kwart (-23%), personeelslasten met 9%. Alleen huisvestingskosten bleven stabiel. Subsidies stegen licht (2%). Het resultaat was gemiddeld een tekort van bijna een half miljoen euro per podium. De ontvangen Coronasteun dekte dit tekort voldoende.

Kassa rinkelde amper

De podia beschikten gedurende 2021 maar anderhalve maand over de volledige zaalcapaciteit. Ze konden gemiddeld in 2021 niet meer dan 28% van hun capaciteit aan stoelen verkopen. Dit leidde tot een forse daling van de kaartverkoop (-79%), horeca omzet (-78%) en commerciële verhuur (-36%) in vergelijking met 2019. Zelfs inkomsten uit sponsoring daalden (-9%), bij gebrek aan te sponsoren activiteiten.

	2019	2021
	1.639	343
	518	113
	254	161
	183	166

Huisvesting: hogere huur, lager verbruik

Achter de stabiele huisvestingskosten gingen groei en krimp schuil. De meeste podia (79%) huurden hun pand. Huurkosten zijn met 8% gestegen sinds 2019. Er is 16% meer aan onderhoud besteed in 2021. Mogelijk heeft menig podium de leegstand gebruikt om verbouwingen door te voeren. Door de lange sluiting daalden de verbruikskosten (gas, licht, water) met 40%, ondanks stevige prijsstijgingen van gas en in mindere mate elektra in 2020 en 2021. Prijsstijgingen die nog niet voorbij zijn. Bij normaal verbruik zullen verbruikskosten komende tijd aanzienlijk stijgen.

	2019	2021	
	523	567	
Verbruik	198	118	-40%
Onderhoud	150	174	16%

Personeel: minder, maar duurder

Het effect van corona op de kosten van de bemensing van de podia is relatief beperkt. De totale personeelslasten namen gemiddeld met 9% af. De betaalde formatie (loondienst, zzp en overige inhuur) daalde met 14%. Per formatieplaats namen de personeelskosten daarom toe met 5%.

De oorzaken voor hogere kosten van personeel in loondienst lagen niet aan de lonen zelf. Podia en vakbond kwamen een nullijn voor 2021 overeen.

De oorzaken kunnen liggen in periodieke groei van salarissen, groei van diverse personeelskosten of hogere kosten van verzuim en vervanging vanwege Corona. De krimp vond vooral plaats in de commerciële functies (horeca en verhuur), waar de lonen lager liggen. Ook daardoor stijgt de gemiddelde loonprijs van de formatie.

Ook bij zzp-ers en overig ingehuurde krachten zal de krimp vooral in lager betaalde opdrachten hebben gezeten, waardoor de (nog) wel ingehuurde krachten resterend relatief duurder waren.

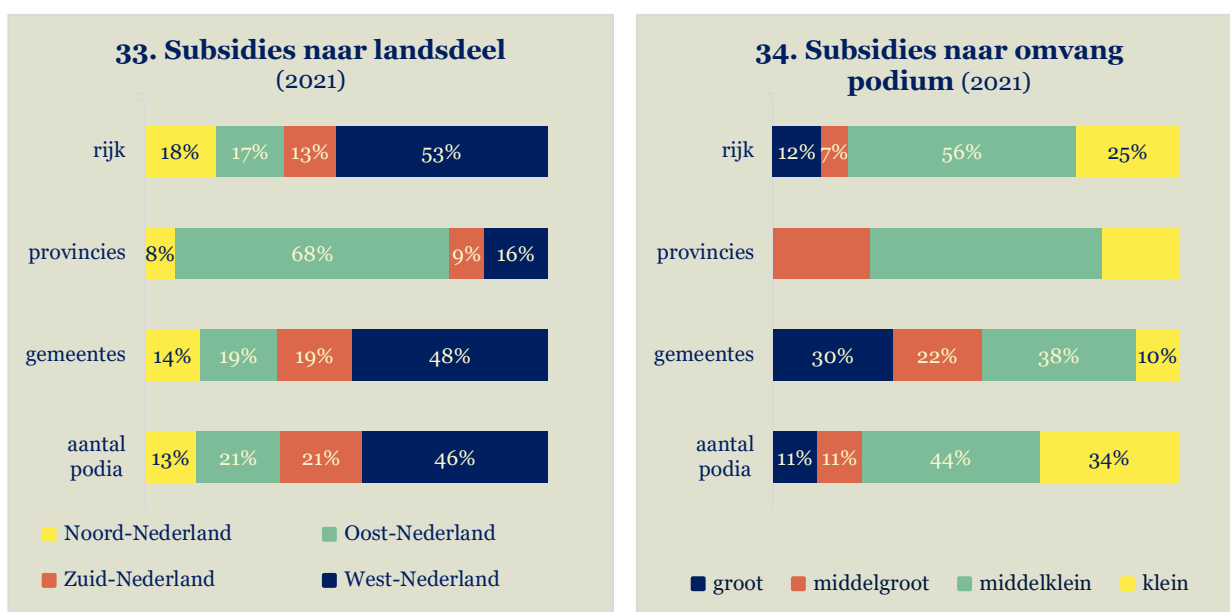
32. Personeelslasten per podium (x € 1.000)

	2019	2021	
Personeelslasten	1.515	1.371	-9%
Formatie (fte)	29	25	-14%
Lasten per fte	52	55	5%

Subsidies verdeeld over het land

Podia ontvingen gemiddeld 43% van hun baten in de vorm van subsidies van de gemeente waar het podium is gevestigd. Naast de gemeente gaven ook provincies en de Rijksfondsen (Fonds Podiumkunsten en Fonds Cultuurparticipatie) subsidies, maar in totaal is dit niet meer dan 2,5% van alle ontvangen subsidies. Het betreft veelal subsidies voor programmering, die net het verschil kunnen maken bij het boeken van een avontuurlijke uitvoering.

De landelijke verdeling van het totaal aan gemeentesubsidies ging gelijk op met de verdeling van het aantal podia over de landsdelen. Relatief gesproken waren de subsidies iets hoger in noord en in west, en lager in zuid en oost. Dit patroon is ook te vinden bij de landelijke verdeling van de subsidies van de Rijksfondsen. Opmerkelijk is de hoge bijdrage van de provincies in Oost-Nederland.

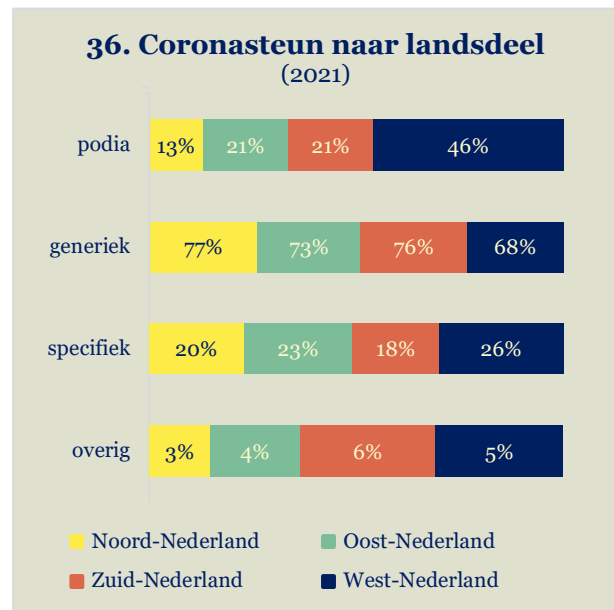
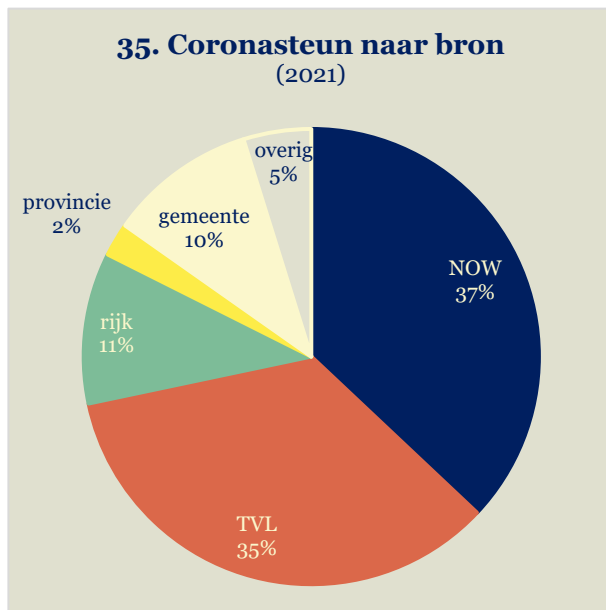

De omvang van het podium kwam overeen met de omvang van de gemeentesubsidie: de 11% grootste podia ontvingen 30% van alle gemeentesubsidies, en de 34% kleinste podia ontvingen 10% van alle gemeentesubsidies. De Rijksfondsen richtten zich vooral op de middelkleine podia (tussen 30.000 en 100.000 bezoeken per jaar).

In vergelijking met 2019 zijn de subsidies van gemeenten met 2,3% gestegen. Achter dit cijfer gaan veel verschuivingen schuil. Al dan niet incidentele groei of krimp als gevolg van een verbouwing of organisatiewijziging komt regelmatig voor. Toch week bij twee van de drie podia (63%) de ontwikkeling van de gemeentesubsidie niet meer dan 5%-punt af van de gemiddelde groei van 2,3%. Sinds 2019 stegen consumptieprijzen in het algemeen 4,2%. Slechts 44% van de podia ontving als compensatie voor stijgende prijzen gemiddeld 2,4% groei van het subsidie. De podia zagen hun subsidie in waarde dalen, zelfs als ze compensatie ontvingen.

Coronasteun: vooral generiek

In 2021 ontvingen de podia Coronasteun uit verschillende bronnen. Er was zowel generieke steun die alle werkgevers konden ontvangen, als specifieke steun voor culturele organisaties. Twee generieke maatregelen, de tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) en de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL), vormden samen 72% van alle door de podia ontvangen steun. Daarnaast steunden overheden de podia specifiek vanwege hun culturele functie. Deze specifieke steun van rijk, provincies en gemeenten maakte 23% van de gehele steun uit. Gemeenten steunden met geld maar ook met kwijtschelding van huur. Vanuit private fondsen en andere bronnen kwam 5% van de steun.

De verdeling van de steun over het land ging niet geheel gelijk op met de verdeling van het aantal podia. De gemiddelde omvang van podia verschilde per regio, wat die verdeling enigszins verklaart. Zo ontving het westen, met relatief veel grote podia, een groter deel van de generieke steun (NOW, TVL). Dat verschil was significant groter bij de specifieke steun.

7 Blik op 2022

Normale leven langzaam op gang

Net als de twee voorafgaande jaren begon Nederland 2022 in lockdown. Het belangrijkste verschil: de meeste mensen waren gevaccineerd, waardoor de druk op de zorg meeviel en de beperkingen snel konden worden opgeheven. Vanaf eind januari gingen podia stapsgewijs open en medio maart waren er geen beperkingen meer. Nederland kwam echter langzaam op gang, gehinderd door quarantaineregels en ziekteverzuim, maar ook door een soort collectieve voorjaarsmoedheid. Pas eind april begon het publiek weer de weg naar de podia te nemen en lopen de zalen steeds voller. De voorverkoop van seizoen '22/'23 was echter nog niet op het niveau van voor Corona⁸.

Stilte voor een nieuwe storm?

De vooruitzichten voor het najaar zijn ongewis. Een nieuwe besmettingsgolf is waarschijnlijk, maar hoe ernstig en belastend dit voor de gezondheidszorg zal zijn, is nog ongewis. De politiek is er nog niet over uit of en hoe beperkingen opgelegd moeten worden. Ook Coronasteun is onzeker, zelfs als er beperkingen komen. Terwijl zonder steun podia die beperkt of zelfs gesloten worden, het niet lang volhouden.

Ongekend stijgende kosten voor iedereen

Los van Corona zijn het uitdagende tijden, ook voor podia. Nu organisaties na krimp weer willen groeien blijkt er een tekort aan arbeidskrachten. De kosten van personeel stijgen daardoor, wat zich al vertaalde in een overeengekomen loonstijging in de CAO Nederlandse Podia van 3% in 2022 en 2,5% in 2023. Mogelijk passen producenten, ook kampend met stijgende prijzen van inkoop, inhuur en lonen, hun verkoopprijzen aan. Inkoop van horecavoorraad, gas, licht en water, alles stijgt in 2022 tot recordhoogte.

Podia kunnen dit maar ten dele vertalen in de prijs van toegang, verhuur of horeca. Het leven wordt voor iedereen duurder, ook voor het publiek en voor de bedrijven, de belangrijkste klanten voor verhuur. Duurdere toegang tot podia kan de vraag doen afnemen, al zal dit verschillen per podium en zelfs per productie, zoals het (potentiële) publiek verschilt.

2022 kan nog alle kanten op

Langzaam terugkerend publiek, stijgende prijzen en een dreigende besmettingsgolf: het ziet er niet rooskleurig uit voor de podia. Maar het kan meevallen. De gretigheid waarmee zomerfestivals zijn bezocht zou zich door kunnen zetten in de loop naar het theater en de concertzaal. Een nieuwe vaccinatieronde kan de scherpe randen halen van de najaarsbesmettingsgolf. En overheden kunnen de hardste klappen van de inflatie helpen opvangen.

Podia hebben dit niet in de hand en dienen voorzichtig te manoeuvreren. Maar als de wind mee zit, en men de zeilen op tijd hijst, kan seizoen '22/'23 wel eens de terugkeer naar goede tijden inluiden.

⁸ In vergelijking met de voorverkoop seizoen '19/'20 lag die bij 64% van de podia lager en bij 11% hoger. Bron: VSCD, vraag van de maand juli 2022.

8) Verantwoording

Populatie in 2021

In 2021 ontvingen alle 151 leden van de VSCD de TAS enquête, waarvan 120 die invulden. Voor de non-response is een schatting gedaan, op basis van gegevens van podia in dezelfde omvang klasse. Van 5 podia waren de gegevens niet goed bruikbaar. In totaal zijn de gegevens van 146 podia gebruikt in dit rapport om een beeld te schetsen van 2021.

Om de effecten van Corona te kunnen duiden vindt vergelijking met 2019 plaats, aan de hand van 119 podia waarvan de gegevens in beide jaren compleet zijn.

Onderliggende gegevens

De publicatie is met de grootste zorg samengesteld. Een verantwoording voor de publicatie is apart opgesteld, en bevat de tabellen met de gegevens die in deze publicatie grafisch worden weergegeven. De verantwoording is op aanvraag beschikbaar.

Bronnen

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

- Professionele podiumkunsten; capaciteit, uitvoeringen, bezoekers, regio
- Bevolking; kerncijfers
- Leerlingen in (speciaal) basisonderwijs; migratieachtergrond, woonregio
- Consumentenprijzen; prijsindex 2015=100

Sociaal Cultureel Planbureau (SCP)

- Wat hebben mensen met cultuur? Tabel 3.1 (2021)

Vereniging van Poppodia en -festivals (VNPF)

- Poppodia en -Festivals in Cijfers 2020 (2021)

Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD)

- TAS 2021 (2022)
- TAS 2019 (2020)
- Vraag van de maand juni 2021
- Persbericht 26 november 2021
- Vraag van de maand juli 2022

Colofon

Tekst en vormgeving: Siebe Weide advies, m.m.v. (VSCD)

Advies: (SiRM),

Databewerking: ABF Research

Uitgave: VSCD, Amsterdam, september 2022

Voor deze uitgave geldt de Creative Commons licentie Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationaal (CC BY-SA 4.0). Het staat vrij om het werk te delen — te kopiëren, te verspreiden en door te geven via elk medium of bestandsformaat; het werk te bewerken — te remixen, te veranderen en afgeleide werken te maken voor alle doeleinden, inclusief commerciële doeleinden; onder de volgende voorwaarden: Naamsvermelding — De gebruiker dient de maker van het werk te vermelden, een link naar de licentie te plaatsen en aan te geven of het werk veranderd is. Je mag dat op redelijke wijze doen, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat de licentiegever instemt met je werk of je gebruik van het werk. 2) Gelijk delen — Als je het werk hebt geremixt, veranderd, of op het werk hebt voortgebouwd, moet je het veranderde materiaal verspreiden onder dezelfde licentie als het originele werk.